

Obsah

Předmluva.....	18		
ODDÍL A			
TEORIE SOCIÁLNÍ			
PSYCHOLOGIE			
Část I.			
Předmět a historie sociální			
psychologie			
1. Předmět a místo sociální psychologie			
v systému věd.....	24		
<i>Jozef Výrost, Ivan Slaměník</i>			
1.1 Milníky na cestě ke konstituování			
sociální psychologie	24		
1.2 „Rodiče“, „sourozenci“ a „děti“			
sociální psychologie	25		
1.3 Vývojová období a vývojové úlohy			
sociální psychologie	27		
1.4 Sociální psychologie a její self-concept:			
reflexe předmětu vědní disciplíny.....	30		
1.5 Od hraniční disciplíny přes			
interdisciplinaritu k transdisciplíně...	32		
<i>Souhrn.....</i>	33		
<i>Literatura.....</i>	34		
2. Historie sociální psychologie	36		
<i>Alena Zelová</i>			
2.1 K pramenům – myšlenkové zdroje			
sociální psychologie	36		
2.2 Období rozvoje sociálněpsychologic-			
kých výzkumů a teoretických koncepcí	37		
2.3 Období pochybností	39		
2.4 Sociálněpsychologická reflexe			
postmoderního světa.....	40		
2.5 Na prahu třetího tisíciletí.....	41		
2.6 Sociální psychologie v Čechách			
(Československu).....	43		
<i>Souhrn.....</i>	44		
<i>Literatura.....</i>	44		
3. Socializace	47		
<i>Eva Sollárová</i>			
3.1 Socializace jako pojem	47		
3.2 Kultura, společnost a osobnost	48		
3.2.1 Kultura	48		
3.2.2 Kulturní a společenská			
podmíněnost člověka	48		
3.2.3 Společnost a osobnost.....	49		
3.3 Sociální učení	50		
3.3.1 Teorie sociálního učení			
J. Rottera.....	50		
3.3.2 Teorie sociálního učení			
A. Bandury.....	50		
3.4 Genderová socializace.....	52		
3.5 Činitelé socializace	53		
3.5.1 Rodina, škola a vrstevnické			
skupiny	53		
3.5.2 Masmédia.....	54		
3.6 Etnicko-rasová socializace	56		
<i>Souhrn.....</i>	56		
<i>Literatura.....</i>	57		
Část II.			
Jedinec a sociální chování			
4. Sociální psychologie osobnosti.....	60		
<i>Jozef Výrost</i>			
4.1 Stručně z historie.....	60		
4.2 Sociální psychologie a psychologie			
osobnosti.....	62		
4.3 Problém stability osobnostních			
charakteristik	63		
4.4 Problém struktury osobnosti.....	65		
4.4.1 Pětifaktorový model struktury			
osobnosti (Big Five)	65		
4.4.2 Struktura interpersonálních			
osobnostních rysů.....	66		
4.4.3 Vztahy modelu interpersonálních			
rysů a modelu struktury rysů			
osobnosti.....	68		
4.5 Místo závěru: osobnost jako integrace			
vrozeného a získaného	69		
<i>Souhrn.....</i>	69		
<i>Literatura.....</i>	69		
5. Sebereflexe a vztah k sobě samému (self) ..	74		
<i>Petr Macek</i>			
5.1 Specifičnost jáské zkušenosti.....	74		
5.1.1 Subjektivnost a jedinečnost.....	74		

5.1.2	<i>Dvojakost jáství</i>	75	6.2.3	<i>Teorie sociální identity a etnolingvistická teorie identity.</i>	94
5.2	Já jako subjekt činnosti, poznávání a prožívání	75	6.2.4	<i>Procesy konstruování identity</i> . . .	95
5.2.1	<i>Základní charakteristiky činného já</i>	75	6.2.5	<i>Integrující teorie identity v psychologii</i>	96
5.2.2	<i>Selektivní vědomí a pozornost</i> . . .	75	6.2.6	<i>Postmoderní přístupy k identitě v psychologii</i>	98
5.2.3	<i>Souvztažnost činného já a paměti</i>	76		<i>Souhrn</i>	98
5.2.4	<i>Činné já a seberegulace</i>	76		<i>Literatura</i>	99
5.3	Já jako objekt vlastní reflexe	76	7.	Postoje, jejich utváření a změna	101
5.3.1	<i>Sebesystém a další příbuzné konstrukty</i>	77		<i>Jozef Výrost</i>	
5.3.2	<i>Jáské reprezentace, vztahový rámec uvažování o já</i>	77	7.1	Základní vymezení a funkce postoje	101
5.4	Kognitivní složka sebesystému – sebezpojetí	79	7.2	Stručný nárys vývoje oblasti výzkumu postojů	101
5.4.1	<i>Obsahové charakteristiky sebezpojetí</i>	79	7.2.1	<i>První etapa výzkumu postojů v sociální psychologii (1918–1950)</i>	102
5.4.2	<i>Hypotetický model obsahu sebezpojetí</i>	79	7.2.2	<i>Druhá etapa výzkumu postojů (1950–1970)</i>	103
5.4.3	<i>Formativní parametry obsahu</i> . . .	80	7.2.3	<i>Současná etapa rozvoje teorie a výzkumu postojů</i>	105
5.5	Emocionální složka sebesystému – sebehodnocení a celkový vztah k sobě	81	7.3	Problém vnitřní struktury postoje a organizace postojů do soustav	107
5.5.1	<i>Interpersonální kontext a obrana sebehodnocení</i>	82	7.4	Změna postojů	109
5.5.2	<i>Globální sebehodnocení a vědomí vlastní hodnoty</i>	83	7.4.1	<i>Zdroj persvazivní informace</i> . . .	109
5.6	Konativní složka sebesystému – seberegulace	83	7.4.2	<i>Obsah persvazivní informace</i> . . .	110
5.6.1	<i>Strategické sebezprezentace</i>	84	7.4.3	<i>Informační kanál</i>	110
5.6.2	<i>Sebepotvrzující strategie</i>	84	7.4.4	<i>Faktory na straně příjemce</i>	110
5.6.3	<i>Sebemonitorování</i>	84	7.4.5	<i>Cíl persvazivní komunikace</i> . . .	111
5.6.4	<i>Osobní a společenské standardy a seberegulace</i>	84	7.4.6	<i>Proměnné vysvětlující proces změny postoje</i>	111
	<i>Souhrn</i>	85	7.4.7	<i>Úloha přesvědčení při změně postoje</i>	111
	<i>Literatura</i>	85		<i>Souhrn</i>	112
6.	Identita v sociální psychologii	88		<i>Literatura</i>	112
	<i>Viera Bačová</i>		8.	Sociální motivace	115
6.1	Identita – definice, přístupy, zkoumání	88		<i>Jaromír Janoušek, Ivan Slaměník</i>	
6.1.1	<i>Vymezení identity a jejich vývoj</i> . . .	88	8.1	Motivace jako psychický proces a jako psychická dispozice	115
6.1.2	<i>Přístupy k vymezení identity</i>	89	8.2	Základní motivační faktory a jejich sociální povaha	117
6.1.3	<i>Zkoumání identity v psychologii</i> . . .	91	8.3	Společenská determinace a společenské působení lidské motivace	119
6.2	Teorie a zkoumání identity v psychologických směrech	92	8.3.1	<i>Výkonová motivace</i>	120
6.2.1	<i>Teorie ego identity</i>	92	8.3.2	<i>Motiv společné činnosti</i>	121
6.2.2	<i>Teorie identity v symbolickém interakcionismu</i>	93	8.3.3	<i>Teorie vnímaného sebeuplatnění</i>	122

<i>Souhrn</i>	123	10.5 Pragmatika sociálního poznávání.	149
<i>Literatura</i>	123	<i>Souhrn</i>	150
9. Problematika rodu v psychologii – sociální psychologie ženy a muže	125	<i>Literatura</i>	150
<i>Viera Bačová</i>		11. Sociální inteligence, sociální kompetence.	154
9.1 Tradiční přístupy ke zkoumání žen a mužů v psychologii	125	<i>František Baumgartner, Olga Orosová, Jozef Výrost</i>	
9.1.1 <i>Biologicko-fyziologický přístup</i> .	125	11.1 Sociální inteligence	154
9.1.2 <i>Sociální a kulturní přístup</i>	126	11.1.1 <i>Vývoj zkoumání sociální inteligence</i>	155
9.1.3 <i>Interakcionistické přístupy</i>	127	11.1.2 <i>Psychometrická versus osobnostní linie studia sociální inteligence</i>	155
9.2 Výsledky hlavního proudu psychologického zkoumání žen a mužů	127	11.1.3 <i>Sociální versus emoční inteligence</i>	156
9.2.1 <i>Zkoumání rozdílů mezi pohlavími</i>	128	11.1.4 <i>Měření sociální inteligence</i>	157
9.2.2 <i>Zkoumání rodu jako osobní proměnné</i>	128	11.2 Sociální kompetence	159
9.2.3 <i>Kritické hodnocení psychologického zkoumání žen a mužů</i>	129	11.2.1 <i>Sociální kompetence jako konstrukt sociálních způsobilostí</i>	159
9.3 Psychologie rodu	131	11.2.2 <i>Operacionální definování sociální kompetence a zdroje informací o sociální kompetenci</i>	160
9.3.1 <i>Rod jako sociální kategorie</i>	131	11.3 Psychologické studium moudrosti ...	161
9.3.2 <i>Reflexe způsobů poznávání a zkoumání žen a mužů</i>	133	<i>Souhrn</i>	163
9.3.3 <i>Mocenské vztahy v problematice rodu</i>	134	<i>Literatura</i>	163
<i>Souhrn</i>	135	12. Sociální komunikace	167
<i>Literatura</i>	136	<i>Jaromír Janoušek</i>	
		12.1 Základní charakteristika sociální komunikace	167
		12.2 Komunikace verbální a neverbální, záměrná a nezáměrná	168
		12.3 Verbální komunikace	168
		12.4 Neverbální komunikace	170
		12.5 Parajazykové projevy	171
		12.6 Interpersonální komunikace	172
		12.7 Intrapersonální komunikace a vnitřní řeč	172
		12.8 Skupinová komunikace	173
		<i>Souhrn</i>	175
		<i>Literatura</i>	176
		13. Osobní vztahy	178
		<i>Jozef Výrost</i>	
		13.1 Konstituování tématu osobní vztahy	178
		13.2 Problém vymezení předmětu zkoumání: interpersonální versus osobní vztahy	179
		13.3 Blízkost vztahu a možnosti jeho měření	181

Část III.

Jedinec v interakci

10. Sociální poznávání

František Baumgartner

10.1 Specifika sociálního poznávání

10.2 Mezosobní percepce

10.2.1 *Utváření dojmu o osobě – teoretické modely*

10.2.2 *Determinanty ovlivňující proces formování dojmu*

10.3 Atribuční procesy

10.3.1 *Teorie odpovídajících závěrů* ..

10.3.2 *Kovariační teorie*

10.3.3 *Atribuční tendence*

10.4 Sociální schémata: organizování dojmů

10.4.1 *Druhy schémat*

10.4.2 *Schémata a fungování paměti* ..

10.4.3 *Kognitivní zkratky (zjednodušení)*

19.2.2	Činitelé ovlivňující konformitu	254	1.6	Stručná charakteristika vybraných metod.	289
19.3	Vyhovění	255	1.6.1	Pozorování	289
19.3.1	Technika nohy ve dveřích	255	1.6.2	Rozhovor.	290
19.3.2	Technika dveří v tváři	256	1.6.3	Dotazníky a posuzovací stupnice.	290
19.3.3	Technika nízce nadhozeného míče.	257	1.6.4	Neobtěžující metody	290
19.3.4	Technika to není vše.	258	1.6.5	Experiment.	291
19.4	Poslušnost	258	1.6.6	Sociometrie.	292
	Souhrn	260	1.6.7	Kulturní a sociální sémiotika	292
	Literatura.	260	1.6.8	Analýza diskurzu.	293
20.	Makrosociální jevy a procesy.	262	1.6.9	Metody sociálních neurověd	294
	Alena Zelová		1.7	Nové trendy v metodologii.	294
20.1	Psychologie masových jevů	262		Souhrn	295
20.1.1	Terminologie, klasifikace.	262		Literatura.	295
20.1.2	Teoretické koncepce	263	2.	Pozorování v sociální psychologii.	297
20.1.3	Laboratorní studie	264		Jana Turzáková	
20.1.4	Terénní studie.	265	2.1	Pozorování jako vědecká metoda	297
20.2	Psychologie etnicity.	266	2.2	Výběr předmětu pozorování	298
20.2.1	Mezietnické vztahy	266	2.3	Druhy pozorování	299
20.2.2	Etnicita a teorie sociální identity	268	2.3.1	Přímé pozorování.	299
	Souhrn	269	2.3.2	Nepřímé pozorování	301
	Literatura.	269	2.4	Zaznamenávání pozorování	302
21.	Mezikulturní psychologie	273	2.5	Analýza dat získaných pozorováním	303
	Alena Zelová		2.6	Validita a reliabilita výsledků pozorování	304
21.1	Kde se vzala a co je mezikulturní psychologie	273	2.7	Etické aspekty pozorování	305
21.2	Klíčový pojem kultura	274		Souhrn	305
21.3	Hledání kulturních specifík a univerzálií mezi kulturami	277		Literatura.	306
21.4	Když se kultury setkávají	278	3.	Experiment v sociální psychologii	307
21.5	Problémy a perspektivy mezikulturní psychologie	280		Tomáš Sollár	
	Souhrn	280	3.1	Hlavní znaky experimentálního výzkumu	307
	Literatura.	281	3.2	Nezávisle proměnné, klíčový nástroj experimentu	307
			3.3	Kontrola nežádoucích proměnných	308
			3.4	Měření závislých proměnných	310
			3.4.1	Určení nezávisle proměnných	311
			3.4.2	Kontrola nežádoucích proměnných	311
			3.4.3	Měření závislých proměnných.	311
			3.5	Validita experimentu.	312
			3.6	Experimentální plány.	312
			3.6.1	Mezisubjektové experimentální plány.	312
			3.6.2	Vnitrosubjektové experimentální plány.	314

ODDÍL B METODY SOCIÁLNÍ PSYCHOLOGIE

1.	Specifika metod sociální psychologie.	286
	Tomáš Urbánek	
1.1	Obecná témata nelze opominout	286
1.2	Zdroje zkreslení	287
1.3	Role teorie ve výzkumu.	288
1.4	Úskalí operacionalizace	288
1.5	Kvalitativní, nebo kvantitativní přístup?	288

3.6.3	<i>Faktoriální experimentální plány</i>	315	7.	Psychodiagnostika v sociální psychologii .	352
3.7	Etika v sociálněpsychologickém výzkumu	315		<i>Mojmír Svoboda</i>	
	<i>Souhrn</i>	317	7.1	Obecné poznámky	352
	<i>Literatura</i>	317	7.2	Psychodiagnostika dospělých v sociální psychologii	354
4.	Dotazování v sociální psychologii	319		7.2.1 <i>Projektivní metody</i>	354
	<i>Daniela Haubertová</i>			7.2.2 <i>Dotazníky</i>	356
4.1	Vymezení metody	319	7.3	Metody pro děti a mladistvé	360
4.2	Forma dotazování	319		<i>Souhrn</i>	363
4.3	Struktura dotazování	320		<i>Literatura</i>	364
4.4	Ohniskové skupiny	323	8.	Metody zkoumání malé sociální skupiny .	365
4.5	Organizace, třídění a interpretace dat	324		<i>Marek Dobeš</i>	
4.6	Interpersonální proměnné	325	8.1	Co a jak se zkoumá u malé sociální skupiny	365
	<i>Souhrn</i>	327	8.2	Víceúrovňové modelování	366
	<i>Literatura</i>	327		8.2.1 <i>Co to je?</i>	366
5.	Analýza produktů v sociální psychologii .	329		8.2.2 <i>Jaké výhody to přináší?</i>	366
	<i>Katarína Baňasová, Ivan Slaměník</i>			8.2.3 <i>Příklad víceúrovňového modelování</i>	367
5.1	Východiska metod analýzy produktů	329	8.3	Modelování trajektorií	368
	5.1.1 <i>Dokumenty, jejich charakter a možnosti klasifikace</i>	329		8.3.1 <i>Co to je?</i>	368
				8.3.2 <i>Jaké výhody to přináší?</i>	369
5.2	Metody analýzy dokumentů	331		8.3.3 <i>Příklad modelování trajektorií</i>	369
	5.2.1 <i>Obsahová analýza</i>	331	8.4	Analýza sociálních sítí	371
	5.2.2 <i>Obsahová analýza a počítačové programy</i>	336		8.4.1 <i>Co to je?</i>	371
5.3	Analýza fyzických stop	338		8.4.2 <i>Jaké výhody to přináší?</i>	372
	<i>Souhrn</i>	338		8.4.3 <i>Příklad analýzy sociálních sítí</i> .	372
	<i>Literatura</i>	339		<i>Souhrn</i>	374
6.	Měření postojů	341		<i>Literatura</i>	374
	<i>Tomáš Sollár</i>		9.	Metody mediální psychologie	376
6.1	Historie měření postojů	341		<i>Lukas Blinka</i>	
6.2	Přístupy k měření postojů	341	9.1	Metodologické výzvy a specifika mediální psychologie	376
	6.2.1 <i>Přímé pozorování</i>	342		9.1.1 <i>Interdisciplinarita</i>	376
	6.2.2 <i>Přímé dotazování</i>	342		9.1.2 <i>Teoretické vakuum</i>	376
	6.2.3 <i>Nepřímé metody</i>	342		9.1.3 <i>Kvalita měřicích nástrojů</i>	377
6.3	Přehled nejznámějších metod škálování – postojové škály	343		9.1.4 <i>Nízká velikost účinků</i>	377
	6.3.1 <i>Thurstonova škála (metoda stejně se jevících intervalů)</i>	343	9.2	Model zvýšené náchylnosti k mediálním účinkům	378
	6.3.2 <i>Likertova škála – metoda sumovaných odhadů</i>	345		9.2.1 <i>Použití a efekt média jsou v transakčním vztahu</i>	378
	6.3.3 <i>Bogardusova škála sociální vzdálenosti</i>	346		9.2.2 <i>Tři typy náchylností predikují použití média a zároveň moderují (zesilují či zeslabují) účinek média</i>	378
	6.3.4 <i>Guttmanův škálogram</i>	347		9.2.3 <i>Efekt použití média je nepřímý, je mediovaný skrze kognitivní, emoční a fyziologické reakce</i> ...	379
	6.3.5 <i>Sémantický diferenciál</i>	348			
	<i>Souhrn</i>	351			
	<i>Literatura</i>	351			

9.3	Typy výzkumných designů	380	12.2	Metody analýzy sociálních sítí	408
9.3.1	Obsahová analýza	380	12.2.1	Typy dat v analýze sociálních sítí	409
9.3.2	Průřezové korelační studie	381	12.2.2	Organizace dat v analýze sociálních sítí	410
9.3.3	Longitudinální studie	381	12.3	Strukturální charakteristiky (míry) sociální sítě	411
9.3.4	Experiment	382	12.4	Software určený k analýze sociálních sítí	414
9.3.5	Kvalitativní výzkum	383		Souhrn	414
	Souhrn	384		Literatura	415
	Literatura	384			
10.	Vznik sociální neurovědy a komplexní metodologie	387	13.	Možnosti využití databází mezinárodních sociálních průzkumů v sociální psychologii	416
	<i>Jana Plichtová, Lucia Pružinská</i>			<i>Jozef Výrost, Lucia Ištoňová</i>	
10.1	Konstituování sociální neurovědy	387	13.1	Historie sociálních průzkumů	416
10.1.1	Historie – překážky víceúrovňového integrovaného studia lidského chování	387	13.1.1	Éra invence (1930–1960)	417
10.1.2	Současnost – program sociální neurovědy	388	13.1.2	Éra expanze (1960–1990)	417
10.1.3	Základní teze a epistemologická východiska	389	13.1.3	Éra „ekologických“ a „designových“ dat	418
10.1.4	Teorie o specifičnosti lidské sociálnosti	390	13.2	Mezinárodní sociální průzkumy	419
10.2	Základní otázky a typy výzkumných plánů	391	13.2.1	První etapa	419
10.3	Kritické výhrady vůči sociální neurovědě	393	13.2.2	Druhá etapa	419
10.4	Význam sociální neurovědy pro sociální psychologii	393	13.2.3	Třetí etapa	420
	Souhrn	394	13.3	Příklady využití dat mezinárodních výzkumů v sociální psychologii	421
	Literatura	395	13.3.1	Databáze Evropského průzkumu pracovních podmínek	421
11.	Metody sociální neurovědy	397	13.3.2	Databáze Evropské sociální sondy	422
	<i>Lucia Pružinská, Jana Plichtová</i>		13.3.3	Databáze Evropského průzkumu kvality života	423
11.1	Metody mapování struktury a funkcí mozku	397	13.4	Výhody, nevýhody a omezení práce s daty sociálních průzkumů	423
11.1.1	Metoda funkční magnetické rezonance	397	13.4.1	Výhody	423
11.1.2	Elektroencefalografie a evokované potenciály	398	13.4.2	Nevýhody a omezení	424
11.1.3	Metoda studia lézí	399		Souhrn	425
11.2	Periferní psychofyziologické metody	399		Literatura	425
11.3	Metody sociální psychologie	400	14.	Analýza a zpracování dat v sociálních vědách	427
11.4	Interpretace výsledků neuropsychologických studií	401		<i>Tomáš Sollár</i>	
11.5	Ekologická validita sociální neurovědy	403	14.1	Analýza dat v kontextu realizace výzkumu	427
	Souhrn	403	14.2	Úrovně měření proměnných	428
	Literatura	404	14.2.1	Nominální úroveň měření	428
12.	Analýza sociálních sítí	407	14.2.2	Ordinální úroveň měření	429
	<i>Radka Petřalská</i>		14.2.3	Kardinální úroveň měření	429
12.1	Historie analýzy sociálních sítí	407	14.3	Metody zpracování kvantitativních dat	430

14.3.1	Metody statistické deskripce ...	430
14.3.2	Metody statistické inference ...	434
14.3.3	Metody věcné významnosti ...	436
14.4	Vícerozměrné metody analýzy dat ...	437
14.5	Počítačový rozměr analýzy dat	438
	Souhrn	438
	Literatura	439

ODDÍL C APLIKACE SOCIÁLNÍ PSYCHOLOGIE

Část I.

Východiska a zdroje aplikované sociální psychologie

1.	Rozvoj aplikované sociální psychologie. ...	444
	<i>Jozef Výrost, Ivan Slaměník, Eva Sollárová</i>	
1.1	Sociální psychologie od svého vzniku byla akademická i praktická disciplína	444
1.2	Sociální psychologie v období krize ..	447
1.3	Současná aplikovaná sociální psychologie	448
	<i>Souhrn</i>	450
	<i>Literatura</i>	451
2.	Tvorba a hodnocení intervencí	453
	<i>Eva Sollárová</i>	
2.1	Definování a charakteristika intervencí	453
2.2	Proces tvorby, implementace a hodnocení intervencí	453
2.2.1	<i>Krok 1: Identifikace problému ..</i>	454
2.2.2	<i>Krok 2: Návrh řešení</i>	454
2.2.3	<i>Krok 3: Stanovení cílů a tvorba intervence</i>	454
2.2.4	<i>Krok 4: Implementace intervence</i>	455
2.2.5	<i>Krok 5: Hodnocení intervence..</i>	455
2.3	Demonstrace kroků tvorby, implementování a hodnocení v konkrétní programové intervenci ..	456
2.3.1	<i>Krok 1: Identifikace problému..</i>	456
2.3.2	<i>Krok 2: Navrhované řešení</i>	456
2.3.3	<i>Krok 3: Stanovení cílů a tvorba intervence</i>	457
2.3.4	<i>Krok 4: Implementace intervence</i>	457
2.3.5	<i>Krok 5: Hodnocení intervence..</i>	458

2.4	Intervence zaměřené na sociální dovednosti a sociální kompetenci ...	458
2.4.1	<i>Metodologické otázky tvorby a implementace tréninků sociálních dovedností</i>	459
2.4.2	<i>Hodnocení efektivity univerzální preventivní intervence ve školním kontextu</i>	460
	<i>Souhrn</i>	461
	<i>Literatura</i>	462

3. Sociálněpsychologický výcvik

Eva Sollárová

3.1	Hlavní přístupy	464
3.1.1	<i>Lewinovská tradice</i>	464
3.1.2	<i>Rogersovská tradice</i>	466
3.1.3	<i>Interakčně orientovaná tradice.</i>	468
3.2	Výzkum procesu a účinnosti zážitkových skupin a sociálně- psychologického výcviku	470
3.2.1	<i>Účinnost zážitkových skupin ..</i>	470
3.2.2	<i>Proces v zážitkových skupinách a sociálněpsychologickém výcviku</i>	471
3.2.3	<i>Výzkum účinnosti sociálněpsychologického výcviku ve vzdělávání pomáhajících profesionálů a manažerů.</i>	472
	<i>Souhrn</i>	473
	<i>Literatura</i>	473

Část II.

Člověk a sociální instituce

4.	Člověk v rodině	476
	<i>Daniela Husovská</i>	
4.1	Psychologie rodiny a její definování ..	476
4.2	Rodina v historické perspektivě a v současnosti	477
4.3	Teoretické přístupy k rodině	479
4.3.1	<i>Ekologická teorie rodiny</i>	480
4.3.2	<i>Vývojová teorie rodiny</i>	480
4.3.3	<i>Sociálně-kognitivně- -behaviorální teorie rodiny</i>	480
4.3.4	<i>Teorie rodinné komunikace.</i>	480
4.4	Výzkum v psychologii rodiny.	481
4.4.1	<i>Spokojené versus nespokojené manželství</i>	481
4.4.2	<i>Normativní změny v rodinách .</i>	482
4.4.3	<i>Model rodiny</i>	482
4.5	Výzvy do budoucnosti	484

	<i>Souhrn</i>	485			
	<i>Literatura</i>	485			
5. Člověk a vzdělávání.		488			
	<i>Olga Orosová</i>				
5.1 Teoretické perspektivy zkoumání interpersonálních vztahů ve vzdělávání.		488			
5.1.1 <i>Dynamická systémová teorie</i> ..		488			
5.1.2 <i>Teorie vztahové vazby</i>		489			
5.1.3 <i>Self-determinační teorie</i>		490			
5.2 Interpersonální faktory školní úspěšnosti		491			
5.2.1 <i>Očekávání učitelů a školní úspěšnost žáků</i>		492			
5.3 Vrstevnické vztahy a školní úspěšnost		494			
5.3.1 <i>Vrstevníky zprostředkované učení</i>		495			
5.4 Intrapersonální faktory a vztahy mezi jedinci školního systému a školní úspěšnost žáků		495			
5.4.1 <i>Sebepojetí</i>		496			
5.4.2 <i>Sebeúcta a postoje</i>		496			
5.4.3 <i>Osobnostní faktory, motivace</i> ..		496			
<i>Souhrn</i>		496			
<i>Literatura</i>		497			
6. Člověk v pracovní organizaci		501			
	<i>Denisa Fedáková</i>				
6.1 Socializace zaměstnance v organizaci		501			
6.1.1 <i>Formy socializace jako přístup organizace</i>		502			
6.2 Pohled do minulosti: sociální aspekty pracovního prostředí.		503			
6.3 Pracovní vztahy zaměstnance v organizaci		503			
6.3.1 <i>Vztah mezi zaměstnancem a kolegy (spolupracovníky)</i>		504			
6.3.2 <i>Vztah mezi zaměstnancem a nadřízenými (zaměstnanec jako nadřízený)</i>		504			
6.3.3 <i>Vztah mezi zaměstnancem a nadřízeným (zaměstnanec jako podřízený)</i>		505			
6.3.4 <i>Vztah mezi zaměstnancem a pracovní skupinou</i>		506			
6.3.5 <i>Vztah mezi zaměstnancem a organizací</i>		506			
			6.3.6 <i>Zaměstnanec jako součást pracovního týmu: tradiční versus virtuální pracovní tým</i> .		508
6.4 Výzvy do budoucnosti		508			
<i>Souhrn</i>		509			
<i>Literatura</i>		509			
7. Člověk a spotřebitelské chování		512			
	<i>Margita Mesárošová</i>				
7.1 Jak se chápe spotřebitelské chování. ..		512			
7.2 Historický vývoj psychologie spotřebitele jako vědecké disciplíny ..		512			
7.2.1 <i>Průkopnické období psychologie spotřebitele: 1895–1930</i>		513			
7.2.2 <i>Období rozvoje metodologie a rozšiřování oblastí zkoumání: 1930–1945</i>		513			
7.2.3 <i>Období po druhé světové válce</i> .		514			
7.2.4 <i>Vznik psychologie spotřebitele jako samostatné psychologické disciplíny: rok 1961</i>		514			
7.2.5 <i>Psychologie spotřebitele jako vědecká disciplína současnosti</i> .		514			
7.3 Psychologické přístupy vysvětlující spotřebitelské chování.		515			
7.4 Specifické teorie a modely objasňující spotřebitelské chování.		516			
7.5 Faktory působící na spotřebitele		518			
7.5.1 <i>Vyvolání pozornosti a zájmu o produkt</i>		519			
7.5.2 <i>Získání znalostí o produktu</i> ...		519			
7.5.3 <i>Zapamatování a vybavování znalostí o produktu</i>		519			
7.5.4 <i>Aktivace znalostí o produktu</i> ..		520			
7.6 Nová témata ve výzkumu		520			
7.6.1 <i>Působení značkových komunit na spotřebitelské chování</i>		520			
7.6.2 <i>Zelené spotřebitelské chování</i> ..		520			
<i>Souhrn</i>		520			
<i>Literatura</i>		521			
8. Člověk při uplatňování práva		524			
	<i>Ladislav Lovaš</i>				
8.1 Sociální normy		524			
8.1.1 <i>Sociální normy z perspektivy jedince a koncept normativních přesvědčení</i>		524			
8.1.2 <i>Jak se vysvětluje vliv sociálních norem na jedince</i>		526			

14. Člověk v prostředí sportu.	590		
<i>Denisa Fedáková</i>			
14.1 Význam sportu v životě člověka.	590		
14.2 Z historie sociální psychologie sportu.	590		
14.3 Týmovost sportu.	591		
14.4 Sociální vlivy ve sportu.	592		
14.5 Týmová koheze.	592		
14.6 Sociální facilitace.	593		
14.7 Sportovní diváci.	593		
14.8 Vztah mezi trenérem a sportovcem.	594		
14.9 Vliv vrstevnických vztahů ve sportu.	595		
14.10 Vztahy mezi rodiči a dětmi ve sportu.	595		
<i>Souhrn</i>	596		
<i>Literatura</i>	596		
Část III.			
Člověk v sociálním světě			
15. Sociální psychologie zdraví a nemoci	600		
<i>Eva Sollárová, Jana Turzáková</i>			
15.1 Vymezení sociální psychologie zdraví.	600		
15.2 Stres a sociální opora.	601		
15.2.1 Sociální opora a zdraví – výzkum a intervence.	602		
15.3 Zdravé chování a změna zdravého chování.	603		
15.3.1 Modely (zdravého) chování.	603		
15.3.2 Modely změny zdravého chování.	606		
15.4 Současná diskuse k teoriím zdravého chování a teoriím změny zdravého chování.	608		
<i>Souhrn</i>	609		
<i>Literatura</i>	609		
16. Sociální psychologie zvládání a resilience.	612		
<i>Olga Orosová</i>			
16.1 Zvládání.	612		
16.1.1 Přístupy ke zvládání, vymezení zvládání.	612		
16.1.2 Vymezení zvládání (coping).	613		
16.1.3 Struktura zvládání.	614		
16.2 Zvládání a resilience.	616		
16.3 Resilience.	616		
16.3.1 Rozvoj výzkumu resilience.	617		
16.3.2 Faktory resilience.	617		
16.3.3 Modely resilience.	619		
16.3.4 Na resilienci založený přístup k prevenci.	620		
16.4 Metodiky.	621		
<i>Souhrn</i>	621		
<i>Literatura</i>	621		
17. Sociální psychologie osamělosti.	624		
<i>František Baumgartner</i>			
17.1 Vymezení a pojetí osamělosti.	624		
17.2 Dělení osamělosti.	626		
17.3 Dotazníky osamělosti.	626		
17.4 Vývojové aspekty osamělosti.	627		
17.5 Souvislosti osamělosti s dalšími sociálními a osobnostními charakteristikami.	628		
17.6 Teoretické koncepce osamělosti.	629		
17.7 Možnosti omezování osamělosti.	630		
17.8 Perspektivy výzkumu osamělosti.	631		
<i>Souhrn</i>	631		
<i>Literatura</i>	631		
18. Sociální psychologie nezaměstnanosti.	635		
<i>Božena Buchtová</i>			
18.1 Historický vývoj zkoumání psychologických účinků nezaměstnanosti.	635		
18.2 Výzkumné přístupy k fenoménu nezaměstnanosti v sedmdesátých a osmdesátých letech 20. století.	636		
18.2.1 Současné výzkumné přístupy ke studiu nezaměstnanosti.	637		
18.3 Nezaměstnanost a zdraví.	638		
18.4 Nezaměstnanost a sociálně patologické chování.	639		
18.5 Rizikové skupiny nezaměstnaných.	640		
18.6 Dopad nezaměstnanosti na kvalitu života rodiny.	641		
18.7 Psychologický intervenční program pro nezaměstnané.	642		
<i>Souhrn</i>	643		
<i>Literatura</i>	643		
19. Sociální psychologie stáří.	646		
<i>Božena Buchtová</i>			
19.1 Demografická proměna společnosti.	646		
19.2 Pojetí stárnutí a stáří v kontextu životní dráhy.	647		
19.2.1 Zákonitosti gerontogeneze.	647		
19.2.2 Fáze funkční výkonnosti.	647		
19.3 Teorie stárnutí a jejich aplikace do praxe.	648		

19.4	Pracovní schopnosti a věk, kompenzační schopnosti	649	21.3.3	Mírové řešení nezvladatelných konfliktů	675
	19.4.1 Změny produktivity práce a kreativity	650		Souhrn	676
	19.4.2 Limity a přednosti stáří	652		Literatura	676
19.5	Třetí věk	653	22. Sociální psychologie dopravy	680	
19.6	Mýty o stáří	653	<i>Iveta Jeleňová</i>		
19.7	Možnosti intervence	654	22.1 Nebezpečné chování řidičů	680	
	Souhrn	654	22.2 Metodologické otázky	681	
	Literatura	655	22.3 Faktory přispívající k nebezpečnému chování řidičů	682	
20. Sociální psychologie předsudků	657		22.4 Postoje k dopravním přestupkům ...	684	
<i>Jana Turzáková</i>			22.5 Modifikace chování řidičů	685	
20.1	Předsudky, stereotypy a diskriminace	657		Souhrn	687
20.2	Historie výzkumu předsudků	658		Literatura	687
	20.2.1 První etapa výzkumu předsudků: jaká je osobnost, která má předsudky	658	23. Sociální psychologie humoru	690	
	20.2.2 Druhá etapa výzkumu předsudků: předsudky jsou přirozené a nevyhnutelné	659	<i>Jozef Výrost</i>		
	20.2.3 Třetí etapa výzkumu předsudků: bouřlivý svět na přelomu tisíciletí	661	23.1 Humor v dyádě	690	
20.3	Individuální faktory vzniku a udržování předsudků	661	23.2 Humor v sociálních skupinách	693	
20.4	Skupiny ohrožené předsudky a diskriminací	662	23.3 Humor ve společnosti	695	
20.5	Měření předsudků	664		Souhrn	696
	Souhrn	665		Literatura	697
	Literatura	666	24. Sociální psychologie bezpečí	700	
21. Sociální psychologie meziskupinových konfliktů	668		<i>Michal Kentoš</i>		
<i>Sylvie Graf</i>			24.1 Historie výzkumu vnímání bezpečí ..	700	
21.1	Psychologie meziskupinových vztahů	669	24.2 Vymezení vnímání bezpečí	701	
21.2	Sociálněpsychologické teorie meziskupinového konfliktu	669	24.3 Viktimizace a vnímání bezpečí	701	
	21.2.1 Teorie realistického konfliktu mezi skupinami	670	24.3.1 Vnímání rizika	702	
	21.2.2 Teorie sociální identity	670	24.3.2 Vnímání prostředí	703	
	21.2.3 Objektivní meziskupinový konflikt	671	24.4 Společenské změny	704	
21.3	Intervence k prevenci a řešení meziskupinových konfliktů	672	24.5 Psychologie strachu a úzkostnost ...	704	
	21.3.1 Meziskupinový kontakt	672	24.6 Vnímání bezpečí a sledování médií ..	705	
	21.3.2 Kognitivní reprezentace skupin během kontaktu	673	24.7 Výzkum vnímání bezpečí	706	
				Souhrn	707
				Literatura	708
			25. Sociální psychologie pověřčivosti	711	
			<i>Jozef Výrost</i>		
			25.1 Vymezení pověřčivosti a terminologie	711	
			25.2 Kognitivní zdroje pověr	712	
			25.3 Pověřčivost a osobnost	714	
			25.4 Pověra a sociální svět	716	
				Souhrn	717
				Literatura	717
			Summary	721	
			Rejstřík jmenný	722	
			Rejstřík věcný	752	